

L'ESTIUET DE SANT MARTÍ

PER

RAMON GAYA MASSOT

Els dos es coneixien de tota la vida i, fins de veure's tantes vegades en el mateix poble on vivien, terminaren per guardar-se mútuament una certa familiaritat, per bé que mai no havien tingut l'avinentesa de tenir-se una conversa cordial.

Tombat el temps dels desigs impetuosos, l'amistat llur esdevingué innocentment benèvola i placida com la franca mirada de la lluna sobre un llac.

Potser si que, aquell posat amablement respectuós del senyor Guillem, mestre de minyons, ens enganyà més d'una volta en el judici que d'ell havíem fet, i aneu a saber si alguna vegada, el caliu endormiscat sota les cendres de cinquanta anys, fou descolgat lleugerament pel record d'aquell somriure contingut i agradós que duia sempre als llavis la bona majordona del senyor Rector.

Una tarda dels últims dies del mes de novembre en què el sol llúia asserenat, com una revifalla de la bonança estival, damunt les fulles daurades del cep eixut de les comes, hom conta que es trobaren en el racer de l'hort del *moli vell* fruit la bonança insegura del temps escapadiç sota el ramatge afeblit d'uns pollancre i sàlzes.

En Guillem, hi havia anat tot passejant, havent dinat, aprofitant el lleure del dijous.

Quan s'hagué esmuntit deis carrers estrets i costeruts del poble i en sortint a les afores, l'ombra humida de les parets, banyant-se en un mar de llum, una alenada de vida fresca inondà tot el seu cos massell que li rejoyen l'esperit omplint-li de frisançes esperançadores, talment com l'erada sota el bri del blat tremolós escondeix l'empenya misteriosa de nova vida.

—I com m'és plaent l'hora agradosa d'aquesta tarda assolada!—exclamà mestre Guillem.

Aturat al bell mig del camí que descendia a la vall pel suau pendent del rost, deixà errar l'esguard embadalit damunt la terra netejada pel conreu.

L'hora hi convidava a l'èxtasi davant la natura. Una sentor de terra humida pujava lentament de la vall. Els arbres es despulaven poc a poc del fullatge esgrogueït, com si volguessin mostrar la seva gran nua als raigs amorosits del sol que, embolcallant amb túnica de porpra llurs cosos escarlats, feien semblant de maridar-se, haguda la promesa d'infantar-ne un vestit més ample i ufanós pel dia festiu de primavera.

Les fulles queien ignorades i ni una remor torbava la quietud del silenci en què eren acomiadades.

No obstant, es deixondí ben tost, en veure caminar amb passa de perdiu, pel viarany ranter al rierol de la solana, l'agradosa Anna-Maria.

El paner que duia sobre el flanc, subjecte amb l'arcada del braç dret, i la dreuera per on trencava, eren senyals prou clares per endevinar on ella es dirigia.

Mestre Guillem dubtà un moment. Després refermà valeros les passes i s'encaimà resoltament a l'encontre d'Anna-Maria vers el *moli vell*.

Per què? Ell poc ho sabia. Caminava inquietament i delirós emportat per una força imperativa que li esgarapava despiciat el cor fent-lo maldir amb una vaga esperança i un inici de remordiment, talment com una nau, oblidada entre mar i cel, sentís de sobte inflar-se les malmes veles per un vent inconegut que l'empenyes dubtosament vers la costa brava o la platja salvadora.

El senyor Guillem no era home de capficar-se escatint embrollades explicacions sobre fenòmens que ni un sol instant tingué cura de preguntar-se d'on provenien. Avesat com era de tota la vida a llegir lletres grosses de cartell, refusava gairebé maqui-

nalment la difícil curiositat d'aquestes coses que ell anomenava inútils minúcies. Altrament no li ho haurien comportat les circumstàncies en què es trobava.

Continuà, doncs, el passeig amb aquesta frisança al cor i arribà per fi a introduir-se per entre la verdor amoratada de l'hort del *moli vell*.

El mestre hi fou estat primer que la majordona.

Heu de saber que l'hort no estava, ni ho era estat mai, cenyit per cap tàpia ni arbrissa boscana. Tampoc era propietat del senyor Guillem ni menys encara del senyor rector que, a mans besades dava en almoia els curts cabals que posseïa.

Un i altre eren deutors d'agraïment a una rica i bondadosa família que, esplèndidament els havia ofert l'abundor de llur hortallissa, per tal com ells eren els únics del poble que n'eren mancants.

Una pollancreta que hi havia al capdavant, servia de bon racer als vells i desvats del poble, esdevinent gairebé lloc públic i camp neutral per a la nostra parella.

Tot això aconhortà el senyor mestre (que ja s'havia ajegut sobre un tou de fulles seques) d'un petit remordiment que li punyia la consciència i podia malparar la seva honorabilitat immacuada. I encara més a la innocent Anna-Maria que, res no hi anava a guanyar en la visita insospitada d'aquella tarda car, ultra el disgust que podia emportar-se'n el senyor rector si la gent els bescantava per un malentès, ella ja havia refusat més de quatre bons partits en la tendra joventesa.

—Però bé, això no és cap mal—mormolà tot avançant per entre uns quadrats d'espínacs i rabanets.

Quan signé prop del senyor Guillem fingí no veure'l i dissimulà tota la serenitat que li mancava per un torbament estrany. Es deturà davant una taula de cols molques, blanques de la pinya més que neu, i voltades per unes fulles grosses mig verdoses, que enamoraven de veure. Damunt els clotets rugosos de cada fulla eren posades unes gotetes d'aigua, esfèriques i remoloses com altres d'argent-viu, i clares i radiant, talment com si de nit unes mans d'infant hi haguessin arruixat el polsim d'un estel esmicolat.

Quan ella hagué deixat el paner en terra, i es disposava a omplir-lo amb la tria de tot aquell bé de Déu, la salutà el senyor Guillem amb aquestes paraules:

—Bones tardes, Anna-Maria...

—I ara! Vostè per aquí? Perdoni, no me n'havia adonat... Bon temps per a prendre el sol! Si ho hagués sabut...

—Si ho hagués sabut—interrompé en Guillem tot llevant-se—no hauria vingut, oi?

—Sí. No hauria vingut.

—Es a dir que li faig nosa?—va dir, atansant-se, i en actitud de marxar.

—No s'ho prengui malament, senyor mestre. Nosa no... Molt al contrari; ho deia per vostè. Potser sóc jo que he vingut a destorbar-lo.

Aquestes paraules d'Anna-Maria acompanyades d'un gest insinuat reconciliaren el senyor Guillem; i per tota resposta digué sobtadament a la majordona, mudant de to i amb aire de confiança com si hagués endevinat tots els desigs que s'amagaven sota aquelles galtes tènuement rosades.

—Vol que l'ajudi a omplir el paner?

Rigué llargament Anna-Maria endinsant-se per entre les taules de verdura.

A Guillem va semblar-li aquella fresca rialla com un fil invisible que li fermà un xic el seny estirant-lo fins encalçar la cobrejada Anna-Maria.

Ell culli una rabaneta i li tirà al paner. Anna-Maria li ho remercià amb dolça mi-

rada. Des d'aleshores es compartiren la tasca de la tarda. Els dos restaren callats breus moments com si una mateixa emoció els hagués esmossat les paraules a la gola. Un i altre prou haurien volgut trencar el silenci delatador. Però no podien o no endevinaven la manera de fer-ho. La casualitat va fer-se còmplice de l'ocasió i l'enginy pogué més que la força.

Un xisclé entremaliat que s'escapà de l'Anna-Maria, seguit d'un panteix greu, esquinçà el silenci que els cohibia.

Mestre Guillem que, a cua d'ull l'estava esguardant feia estona, encara pogué sorprendre-la amb un gest tràgic; el cos mig corbat, els braços en l'aire amb els punys closos, els ulls fortament tancats, de cara al cel, i tota ella servant-se en estrany equilibri damunt el peu esquer.

—S'ha fet molt mal!

—Oh! quina tort de peu!—digué maldant a voler caminar.

—No serà res;—afegí el Guillem tot mannyac. I l'agafà pel braç acompanyant-la al racer on era ell abans.

—Aquí podrà reposar una estona. Jo li faré companyia...

—Gràcies, gràcies. Guillem. Vostè és molt amable.

Guillem que, ja estava segut vora d'ella, s'atansà més, amb la color trasmudada, llavors es lliurà al plaer de contemplar-la força aprop dels seus ulls. Com si ella ho endevinés, es tirà endarrera el mocador de seda que, com una toca de monja li ribetava tot el flanc de la cara, i deixà al descobert unes galtes encara fines i vermelloses com una poma de tardor i uns ulls petits com dos estels titillants.

Ell gosà observar: Està molt ben conservada pels anys que té.

—Quants més n'aria? va preguntar afalagada.

—La gent n'hi compta trenta set.

—Oh... com s'equivocuen! exclamà, gronxant el cos amb les dues mans junyides sobre el genoll.

—De molts?

—Ja li ho diré un altre dia, senyor Guillem. Deu ésser molt tard... Oh! si la gent ens hagués vist tots dos junts... I llevant-se, cuità a buscar el cove curull de tendres mates d'ensiam. Girà l'esguard a l'entorn per fer-se certa de l'hora que era, tot prenent comiat del mestre Guillem amb aquestes paraules previsoras: sobretot no digui res a ningú d'haver fet tan tard els dos junts...

La gent és tan mal pensada!

—Fins el dijous vinent?

Anna-Maria somrigué amablement a l'última pregunta i s'allunyà totseguit per entre la boirina de l'hora que tombava.

En Guillem esperà que es fonguessin els últims raigs de sol. De la muntanya descendia sense remor una tèbia llum amoratada que inondà el pla. Damunt les carenes apuntava el nacre de l'estelada: un aire fi ple d'humitat feia tossir el mestre, tot pujant pel corril del poble.

En arribar a casa guaità pels vidres dels finestrons de l'alcova i veié damunt les crestes d'unes taulades negres la lluna que s'aixecava tota encesa.

Unes llenques esfilagarsades de núvols, cavalcaven damunt un vent esbojarrat, avallant totes les portes de les cases, bufant tafaneres per les esclotxes i xisclant esfereïdores per les cantonades.

La terra, com si sentís totes les dolors dels captaires que no sabien amb què abrigar-se, tenia una color lívida, severa de cosa morta. Les vinyes eren apagades i el bri del blat tremolava de fred. Això s'esqueia un dia de desembre. Mestre Guillem, arrauit vora el foc de la llar, llegia una revista del magisteri. De tant en tant la deixava caure indiferent sobre una cadira i mormolava fredolici: mal temps... Aquest fred m'el sento al moll dels ossos!

Rosa, la seva dona, que sorgia uns mitjons asseguda vora seu, li feia per contesta: Guillem, és que ja s'ha acabat l'estiu de Sant Martí...

Llibertat? Visca!

D'engà que l'home disposa de la plenitud dels drets civils, polítics, socials i, àdhuc econòmics, que no sap on va; és més, no va enlloc. És que, si bé ho mirem, la civilització ha estat la pitjor de les pestes, el flagell més espantable; la tortura més terrible que ha patit la humanitat. Rieu-vos del cacarejat progrés, del lliure albir i altres tòpics amb què els mestres de la xerrameca han pretès entabanar-nos. Tot és mentida; una farsa per engatusar pagorols.

Cada vegada que sento predicar les llibertats que ens ha dut la civilització; aquestes llibertats que emplen de pa de lletra impresa els manifestos dels polítics, els tractats de la sapiència moderna, els volums de filosofia redemptora i els manuals per a convertir-se en milionari en tretze dies i mig, em vénen uns ennuigs i uns regiraments del paquet intestinal que, de no tenir l'aigua-naf a mà és segur que enllestiria la digestió pel ràpid.

No puc fer-hi més; sóc de mena impressionable, i tinc els meus motius, compto amb les meves raons i sobrança d'argumentació per a rebatre la propaganda fula amb què vénen a amoinar-nos polítics, civilistes, civilitzants i liberals de tots els encunys.

Mai l'home no havia estat tan lliure com ara—us direm amb clamor exordador; el progrés i la civilització han romput les cadenes que amarraven l'humanitat; avui l'home és indestructible podent fer ço que millor li plagui emparant-se en els propis drets. Ho és, de bonic, tot això, no és cert?

Si fos realment veritat, l'home s'hauria atansat als peixos que solquen les aigües lliures, quan no hi ha taurons que se'ls crupeixin; als ocells que creuen l'espai, quan no els encalcen els esparvers. Altrament, es troben cent llegies de mal camí.

Que ningú no ho digui davant meu, que sigui lliure: s'arrisca a fer-me fer passos per dur-lo a recloure a l'Hotel manicomial de Sant Boi.

L'home, àdhuc en possessió de tots els drets—ei! que ho siguin—en tant pogués sotstraure's a la màxima (sic) tirania de vestir-se, com és ús i costum en els temps actuals de santa llibertat—que tanta de sang costà a nostres avantpassats. Però, diu-me, si us plau: es pot ésser lliure dels peus empaquetant-los amb mitjons i agarrant-los pel sistema dels borceguins? cobert el cos amb la samarreta, camisa, calçotets, armillà, gecs; és lliure, per ventura? i el cap atapeït de llargs cabells, encosmetats, alguns ondulats, amb capell fluix que el vent s'emporta, o amb bombí antiestètic, premador de polsos i reblanidor de la massa encefàlica? i aquell coll planxat us deixa lliures els moviments cervicals?

Ve'u's aquí perquè blasmem la llibertat; ço és el pitjor dels esclavatges; ço és una bromada per l'estil de la d'aquells bandits, prou coneguts, que jugaren amb aquells pobres vianants que, després de saquejar-los els fermanen les mans bo i dient-los: feu el que vulgueu. Els lligaren els peus autoritzant-los per anar on els plagués. Els amordagaren tot permetent-los dir ço que els fos grat. Vaja, els digueren, finalment, sou ben lliures.

Mateix nosaltres som lliures enfonsats en el progrés i civilització; lliures del tot, però res no podem fer sense dur elàstics al pantalons, sense guants, sense corbata o sense cinturó. Som lliures, tothom ho diu; però no podem moure'ns, fer res ni badar boca. i Hemeroteca General

Tanmateix gaudim de massa llibertat per ésser... lliures. Sols amb camisa, potser anirem millor... ep! si la camisa no fos de força, s'entén... i si no fos bruta com la de molts que vosaltres sabeu i jo també. Entesos? EL DOCTOR ARMILLA

ÇO QUE PASSA PEL MÓN

(Juliol de 1925)

Dia 13.—Diuen de Londres que el savi Barnard ha descobert el microbi del cranc.
Dia 14.—Mor repentintament el notable felibre canonge Payan a Gordes, mentre llegia una poesia.

—Hom parla de la disolució, per inútil, de l'Institut d'Estudis Catalans que s'havia d'anomenar "Instituto de estudios superiores de Cataluña".

Dia 15.—S'obre a Barcelona el testament de Balmes, que apareix redactat en català.

—El president del Directori militar espanyol dona una nota i més tard en dona una altra. Ambdues confirmen la immobilitat situació del país. (L'una es refereix a l'indult d'uns reus de Benagabón; l'altra es refereix a les notícies alarmants sobre atemptats).

—Ha estat descobert un complot contra el govern del Perú. Un altre cop d'Estat militar?

Dia 17.—El mariscal francès Petain, passa per Barcelona, en aeroplà, cap al Marroc. Canvia l'aparell a l'aeròdrom del Prat. Conversa amb els periodistes.

—Continua la vaga metallúrgica a Bèlgica després d'alguns dies de temptatives no reeixides per arranjar-la.

—Als Marrocs s'observen accions sagnants, per bé que victorioses.

Dia 18.—Es celebrat amb gran devoció a tot arreu el primer aniversari de la mort del poeta Angel Guimerà.

25 anys enrera

(Juliol de 1901)

Dia 19.—Comença a la Cambra dels diputats de Madrid el primer gran debat on es planteja la "qüestió catalana". El doctor Robert i Albert Rusiñol pronuncien sengles discursos que susciten infinitat de comentaris. L'interès amb què són escoltats és extraordinari.

El senyor Urquiza interromp tant l'un orador com l'altre.

En Sagasta respon al plantejament de la qüestió.

S'estranya que els catalanistes combatin tant el règim centralista, afegint que gràcies a aquest règim, Catalunya és el que és.

Catalunya, que compta amb l'hereu entre les seves institucions jurídiques s'ha elevat a "hereu" de la pobra Espanya.

(Grans salves d'aplaudiments que es repeteixen. Visques a Espanya. Els catalanistes protesten).

Diuen En Sagasta que no ha dit això a tall de censura a Catalunya. Es felicitat del seu estat de prosperitat i declara que potser la preferència i els privilegis que sempre s'han donat a Catalunya han influït en el malestar de les Antilles, que va fer que es perdessin.

(La majoria aplaudeix).

Declara que el règim regionalista que patrocina En Robert no el volen les altres regions d'Espanya. Tampoc no el volen les altres províncies catalanes.

Aquestes s'estimen més entendre's amb Madrid que amb Barcelona.

Diu que els regionalistes demanen l'autonomia administrativa i la política, i això és absurd.

Això és constituir la pàtria xica dins de la gran, i aquesta pàtria xica no la consentirem.

Catalunya tindrà el que es mereix. Catalunya tindrà el que en justícia demana.

Més del que en justícia demana; però mai el que es refereix a la constitució d'un Estat dintre d'un altre.

—Es constitueix la Lliga Regionalista de Gràcia.

Dia 20.—L'"Heraldo de Madrid" diu que el dia del plantejament de la qüestió catalana al Congrés "marcarà una fecha en los anales de nuestros infortunios". Afegeix que a les estàtues de la Cambra "se les encendió el rostro de vergüenza. Por fin el Catalanismo se ha quitado la careta".

Dia 21.—De tornada de Madrid, arriben els diputats per Barcelona, a la nostra ciutat. Hom els fa una rebuda grandiosa. En passar el tren per Reus i Sitges han estat objecte de grans manifestacions. Comença la tongada històrica.

Del balconet estant

Allò que diu que "el japonès és molt trempat—molt tranquil—i molt gat" serà tan cert com es vulgui; però més notable que això és encara la finor de la japonesa, com poden jutjar per un anunci que insereix el "Kakivako Maka" periòdic que es publica a Yokohama.

No és que els europeus (i sobretot els nordamericans!) no siguem entesos en l'art de l'anunci; però es veu que la gent groga hi té la mà més trencada que el color, en això de redactar anuncis sensacionals.

Es tracta d'un reclam d'una noia d'aquella terra, que, segons es veu, a la pobreta, se li deu haver mort l'àvia, desgràcia sempre sensible, i més per aquelles persones que necessiten ensubonades.

Diu així l'anunci:

"Jo sóc una dona molt bonica, de cabellera espessa, ondulada, i negra com les penes; la meua cara té els colors satinats de les flors; la meua cintura és jonquívola com un rímet, i els meus ulls llambregadors tenen tot l'encís de les fades, totes les dolçors d'un somni d'amor.

Els meus desigs són de poder-me passar agafada de la mà del meu enamorat i contemplar les flors durant el dia, la lluna durant la nit.

Si hi ha algun jove galant, intelligent, instruí, i de gust, jo m'uniré amb ell per tota la vida, i compartiré amb ell la satisfacció d'ésser enterrada en una tomba de marbre rosa..."

Cal confessar que el programa és seductor, i que fa venir ganes de prendre passatge cap a Yokohama, per fer-se ben veure de la simpàtica japonesa.

Una forma d'anunci així no convindria a "La Vanguardia" o a "El Diluvio", per poder-la oferir a les seves anunciantes, en lloc d'allò tan poca solta de: viuda sola, o senyora sola, jove, guapa, desea caballer... etc.?"

El comerç bufa, bufa i no pot més. No és per culpa de la calor, que diuen el que vulguin—no és excessiva (tal estiu de 25 enverra, per exemple, en feia bon xic més; 31 graus a l'ombra); no, no és per la calor, és pel nou impost "provincial" consistent en un nou "timbre" que caldrà afegir als documents de rebut de diners; es tracta d'un "timbre provincial".

Però això encara no és res. Com que el que manca és diners, diners i res més, sembla que el que fa les vegades de ministre d'Hisenda (car ja és sabut que d'ençà que no es fa política, gràcies a l'adveniment del Directori, no hi ha ministres), aquest senyor té intenció de crear un nou impost a base de fer posar un segell-timbre a cada paraula que hom pronuncià.

—Això no pot ésser: quina barbaritat!

—Per què, no?

—Perquè... a veure: on serà posat aquest segell?

Francament, no som financers; però ens sembla que aquesta última raó tanca de cop.

El doctor Martínez Vargas ha estat nomenat doctor "honoris causa" de la Universitat de Tolosa de França. El doctor Martínez Vargas, encara que sigui curt, no ho és pas en tot, curt; en aquestes coses la sap molt llarga, que és l'única cosa que verament sap; però que ja es saber "algo", el suficient, en certs temps, per arribar als cims.

Com que a la Universitat de Tolosa ja el coneixen, varen veure a venir l'encolomada al primer moment; però no hi havia més remei! I alguns devots del doctor Martínez Vargas posaren damunt llurs espatlles l'ardua tasca de fer la proposta per al nomenament de doctor "honoris causa".

Com a mèrit decisiu del doctor Martínez Vargas allegaven la seva condició de "tòcleg" eminent. Només havien confós M. Vargas, amb el doctor Fargas que aquest era gran tòcleg.

En realitat En M. Vargas és un pipidole. Senyors de la Universitat de Tolosa, cal estar més ben assabentats de les coses.

Sembla que hi ha una gran consternació perquè alguna veu s'ha deixat sentir dient que tot allò de la deixa dels 45 milions als jesuïtes és una fantasia sense contingut, un "canard", una "bola".

Si aquestes veus en aquest sentit progressen, de què farem comentaris, durant l'estiu?

Dubtem, però, que fàcilment la cosa s'acabi així com així, amb una senzilla rectificació. Pressentim que algun diari dels qui es tenen per veritablement avançats i que per tant no creuen en falòrnies d'ànima ni de l'altra vida, trametan algun redactor especial a entretenir-se amb la difunta senyora vídua Pallarès, és a dir, amb els seus esperits, per conducte d'algun "medium" ben potent, a l'objecte de saber de font directa el què i el com de l'afar.

Així es reprendrà la tela i molt abundantment. Fou, verament, un greu que no es pogués continuar la campanya, que tant interessa a blancs i a negres; perquè la veritat, és que és infinit el nombre dels qui baden: sigui en pro, sigui en contra.

El senyor Maties

Per ésser bon comerciant cal, abans de res, tenir-ne el temperament i, el senyor Maties en tenia el séc, d'home de negocis. En veure'l ja se li coneixia en el llampegueig dels ulls, en la manera de parlar, en la forma de posar-se les mans darrera l'esquena, en el nas La simptomatologia del bon comerciant ho assenyalava així, i el senyor Maties presentava, al primer cop d'ull, les característiques que mister Carnegie troba en els bons comerciants.

La seva especialitat semblava que era fer liquidacions. Hom diria que és fàcil liquidar. Ah! aviat és dit això. Les liquidacions cal sospesar-les, mesurar-les i plan-tejar-les molt atinadament. Per no haver-ho fet així són molts i molts els que han anat més de pressa de cap al cossi que no passà el pont de Martorell aquell gat de la juguesca. El senyor Maties no n'era pas, dels que s'engresquen i es precipiten; poscia la calmetat dels jantumes i sabia ben riure per tota la nas.

La pràctica en la matèria havia-li ensenyat a maliciar-se dels organitzadors de liquidacions de coses velles playent-los, interiorment, per bé que frua albirant-ne la "debacle" final.

En veure com altres liquidadors no eren gent de l'ofici s'ho deia tot seguit; aquests, tips de fer estropics, hauran de deixar l'establiment. Mai no s'equivocava en semblants casos.

Un cert dia, però, fou cridat per l'amo d'un gran negoci, que no li rotllava pas prou bé, per tal d'endegar-l'hi. Prou,—li respongué el senyor Maties,—deixi'm fer a mi; ja ho veurà. D'un bell cop d'escombra posà tot el personal al carrer i, tot seguit, vingueren ordres noves, procediments nous, talment semblava que tot anava a fer-se al revés que fins suara. Tothom en restà bocabadat; allò sí que era administrar; així es feia el negoci. Fora maules, llores i coses estantisses! Articles flamants i nous de trınca; vingueren novetats, força novetats, car la marxanderia no estava per més endergues.

Cavallers! allò semblava una altra cosa i una altra casa. Qui t'ha vist i et veu!—deia la gent en entrar a aquella casa. El senyor Maties era per tot; ell comprava, disposava, atenia a la clientela, viatjava sol, i en companyia de l'amo; arreu feia la gran propaganda de l'establiment folrat de nou. Ningú no li replicava; els compradors pagaven sense piular ni regatejar; la puntualitat imperava en tot; no hi havia dret a reclamar. Això, no.

I malgrat tot, no pogué prosperar i el senyor Maties, especialista en fer liquidacions, sentí el propi fracàs veient-se obligat a preparar la pròpia, car amb res no pogué evitar-la. Es veia bé que l'astre de la seva sort s'havia eclipsat; que el seu jantumisme de res no li servia; ja no reia com abans per sota el nas (ni ganes que no en tenia); es portava les mans al cap i es llençà al desesper més prosaïc i vulgar.

El senyor Maties degenerà; es llurà a la beguda i, completament esgotat es dedicà a sabrejar alguna de les poques amistats que li restaren. El liquidador restà allò que es diu ben liquidat; ni tan sols els diaris li posaren l'esquela mortuòria.

FLENDI

DE LA MUSA POPULAR

EPITAFIS

Jau aquí un "sportsman" corredor que tan poc a poc corria, que el públic li cridà un dia: —"Que vas a buscar la Mort?" I ell, cremat, respongué:—Si... Veritat pura digué: retut pel cansanci, caigué, trobant la mort pel camí.

Aquí dorm en Pau Mio Car, que era un tipus molt avat. Aprofitant l'ocasió que feia liquidació una empresa funerària, resolué suicidar-se; tingué així l'enterrament per un preu molt avinent.

Aquí hi ha el cos del savi senyó Abelles. Gran astròleg, coloma sense fel. La seva ànima és al cel, a estudiar les estrelles.

EL MATEIX

ESCENA FAMILIAR

Entrà a casa el donzell i digué amb els ulls baixos tot vermell: Una notícia porto avui mamà: M'he promès. Amb l'Annetta em vull casà. I li respon la mare: T'has promès amb l'Annetta, dius? I ara! Si és mig coixa i garrella!— Es per tu massa vella! interromp la germana.—Oh, i se sap— diu el germà—que no té cap diner. I té molt buit el cap— diu l'àvia amb to sever. El cosí diu: Té aspecte d'arengada tant llarga que és.— I va molt desgrenyada afegeix la cosina— este certa que quasi no es pentina. Per fi el pobre xicot logra fer-se escoltar dins l'avalot i diu amb una veu de resignat: Pobra noia! almenys té una qualitat que fa que l'escolli del meu cor, és partit excellent. Quina és!, quina és! exclamen tots a cor. Que no té cap parent...

OME.

Erudició i Cultura

Conferències fetes

"EN ELS ALPS SUISSOS" AMB PROJECCIONS, al Centre Excursionista de Catalunya, a càrrec d'En Feip Han, dia 15.

"PRINCIPIS QUE REGULEN EL tractament protèsic de les fractures mandibulars", al Circol Odontològic de Catalunya, pel seu president doctor Joan Carol, dia 15.

"QUINZE DIES A LA VALL DE Sant Maurici i escalada als Encantats", organitzada pel Club Excursionista de Gràcia, al Cercle Catòlic de Gràcia, pel jove Josep Maria Royo, dia 16.

"EL PAISATGE ARTÍSTIC EN FOTOGRAFIA", pel senyor Miquel Huertas, a l'Agupració Fotogràfica de Catalunya, dia 16.

CURSET D'ESPERANTO, AMB LA inscripció completament gratuïta, comença el dia 17 a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, a càrrec del professor don Josep Borrell.

"COM FUNCIONEN LES EMISSORES", a càrrec de N'Agusti Riú, al local social del Ràdio Club de Catalunya, dia 19.

"ASTRONOMIA", A CARREC DE l'Il·lustre jesuïta P. Algué, al local de la Joventut Catòlica, organitzada pel Centre Excursionista Montserrat.

AVUI DIJOUS, AL CERCLE CATOLIC DE Gràcia, organitzada pel Club Excursionista de Gràcia, tindrà lloc una conferència sota el tema: "Reial Monestir de Poblet", a càrrec d'En Manuel Valldeperas.

EXPOSICIONS

DE PINTURES, DEBUIXOS A LA ploma, MAPES i CARBON, a Tregada, al saló de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, organitzada per la Secció Artística de la Congregació Mariana, l'obertura de la qual tindrà lloc el dia 23 i estarà oberta fins el 30.

J. P. R.

ARO 1874. Barcelona 16 de Desembre. TOMA II.

Minutari vint i tres pàgines. De publicació setmanal. Preu: 10 cèntims.

LA REVALENTA.

PERIÓDICO JACARANDOSO Y MEDICINAL

Redacció y Administració: Calle del Orto de Sanja, núm. 10, 1.ª planta

De la que se parla.
Pues veis, de algo se ha de hablar. El de aquí, amigo lector, que se le llama "La Revalenta", es un periódico que publica los hechos más interesantes de la vida social, política y económica de la ciudad de Barcelona. Su objetivo es proporcionar a los lectores una visión clara y completa de los acontecimientos que les rodean. El periódico se publica los domingos y festivos, y su contenido es de gran utilidad para todos los ciudadanos. En cada número se encuentran artículos de fondo, noticias de actualidad y una sección de "Puntos de Vista" que ofrece diferentes perspectivas sobre los temas más relevantes. La "Revalenta" es un periódico que se preocupa por el bien común y que busca siempre la verdad y la justicia.

LO BON CATOLICH.

PERIÓDICO SEMANAL QUE S'ENTREJA TOTS LOS DIJOURS

Lo Bon Catòlic.—Tamany de 38 1/2 x 27 1/2. Fundat a Barcelona pel maig de l'any 1883. Setmanari de quatre pàgines, sortia els dijous. Preus: un any, 10 rals; un mes, un ral; número solt dos quartos. Periòdic de tendències dretistes, tradicionalista, escometedor dels catòlics anomenats "mezstizos", catòlics governamentals o alfonsins.

LO BON CRISTIÀ.

PERIÓDICO SEMANAL QUE S'ENTREJA TOTS LOS DIJOURS

Lo Bon Cristià.—Tamany de 38 1/2 x 27 1/2. Fundat a Barcelona el dia 5 de juliol de l'any 1883. Setmanari de quatre pàgines. Preus i tendències igual com "Lo Bon Catòlic". En ésser aquest suspès per l'autoritat eclesiàstica, va sortir "Lo Bon Cristià". Impremta de F. Bertràn. Passatge de la Mercè, 10.

PREU 10 CÈNTIMS. SEMANARI GATOLIC. PREU 10 CÈNTIMS.

La Rondalla.—Tamany de 30 1/2 x 22 1/2. Fundat a Barcelona l'any 1895. Setmanari de vuit pàgines. Preus: trimestre, dues pessetes; número solt, 15 cèntims. Sortia els dissabtes, era de caràcter literari; donava diferents obres en fulllet. Impremta Alsina i Clos, carrer de Muntaner, 10. (Col·lecció B. Blanch).

Tamany: 32 1/2 x 22 — Any 1874. — Impremta d'A. Palou.

Tamany: 38 1/2 x 27 1/2 — Any 1883 — Impremta de F. Bertràn.

Tamany: 38 1/2 x 27 1/2 — Any 1883 — Impremta de F. Bertràn.

Tamany: 30 1/2 x 22 1/2 — Any 1895 — Impremta Alsina i Clos.

DIARIS, PERIÓDICs, REVISTES, BUTLLETINS, ETC., APAREGUTS A CATALUNYA DE CENT ANYS ENÇÀ

La Revalenta.—Tamany de 32 1/2 x 22. Fundat a Barcelona pel desembre de l'any 1874. Setmanari de quatre pàgines. Preus: trimestre, quatre rals; número solt, dos quartos. Escrit en castellà. De tendències lliures, anticarlista, satíric, es titula "periòdic jacarandoso y medicinal". Impremta d'A. Palou; Tàpies, 12 i 14.

Lo Bon Catòlic.—Tamany de 38 1/2 x 27 1/2. Fundat a Barcelona pel maig de l'any 1883. Setmanari de quatre pàgines, sortia els dijous. Preus: un any, 10 rals; un mes, un ral; número solt dos quartos. Periòdic de tendències dretistes, tradicionalista, escometedor dels catòlics anomenats "mezstizos", catòlics governamentals o alfonsins.

Lo Bon Cristià.—Tamany de 38 1/2 x 27 1/2. Fundat a Barcelona el dia 5 de juliol de l'any 1883. Setmanari de quatre pàgines. Preus i tendències igual com "Lo Bon Catòlic". En ésser aquest suspès per l'autoritat eclesiàstica, va sortir "Lo Bon Cristià". Impremta de F. Bertràn. Passatge de la Mercè, 10.

La Rondalla.—Tamany de 30 1/2 x 22 1/2. Fundat a Barcelona l'any 1895. Setmanari de vuit pàgines. Preus: trimestre, dues pessetes; número solt, 15 cèntims. Sortia els dissabtes, era de caràcter literari; donava diferents obres en fulllet. Impremta Alsina i Clos, carrer de Muntaner, 10. (Col·lecció B. Blanch).

llibres & lletres

L'ETERN ADOLESCENT, per J. Carner-Ribalta: col·lecció de "La Novella d'Ara".

Carner-Ribalta és un nom que ja comença a sonar, amb un bon dring, al camp de la nostra literatura. Es un esperit que podriem anomenar, com en els bons temps, "inquiet"; es tracta d'un jove que posat a París, fent vida en la intensa barreja comercial de la gran vila, consagra cada dia les seves hores a l'estudi de les literatures. Indiscutiblement París és un bon lloc per a l'estudi. A la seva estança, polícora i tranquil·la de Bois-Colombes, Carner-Ribalta omple els ocis amb fruits d'intel·lecte.

"L'etern adolescent" revela un escriptor de producció encara àcida, sovint ingènua, adolescent (amb tota la magnífica vivor de l'adolescència). Es fa estimar, és un home "que porta coses a dins", és un home que sent, que pensa, que creu. Es un home que ama (de quants això no pot ésser dit, ai las!). Carner-Ribalta millora constantment. Ja s'és arrel·lerat entre les rengleres dels nostres veritables escriptors.

SEVERAL

El primer aniversari d'Angel Guimerà. El dissabte dia 18, es complia l'any del traspass del poeta del poble per antonomàsia. Un any de mort encara no és res per demanar que hom estudiï pas a pas, serenament, la seva producció. El marc d'un any no pot encabir més que els elogis, encara sempre elogiis i incondicionals. I així, realment ha estat.

Tota la premsa, els dos grans diaris barcelonins al davant, han fet volcar campions d'argent al volt del primer aniversari. Dignament ha estat fet. Ha estat constatat que les llànties continuen encenses amb prou oli de devoció i de fe en Guimerà i en l'enamorada de Guimerà.

COMENTANT...

Fa alguns dies, passant pel carrer del Bisbe que segurament ja entra en la categoria d'aquelles quintetes que algú qualificava d'incorrectes però que a mi em plauen:

Han vist. totes nostres penes
aquells murs ennegrits
han contemplat la puresa
la virtut i la bravesa
de nostres avantpassats.

Tenia mitja hora per perdre i sens dubtar entro en els claustres de la nostra Seu i recorro en mig d'una frescor agradable aquells antics altars on les cares dels sants, varien, entre la ingenuïtat més infantil i la més refinada extravagància. Amb un somriure benèvol vaig esguardar la tomba de l'inolvidable Mn. Borra, el simpàtic frare i joglar de la formosa i vibrant novella històrica (i) que l'historiador N'Antoni de Bofarull dedicà "als infants òrfens del principat de Catalunya" impregnada del regust de la Catalunya quatrecentista.

Amb la cara seriosa la meua vista anà passant, una per una a les làpides el llençatge de les quals tinc la desgància de no conèixer i, travessant la catedral per davant de la cripta on reposen les restes de Santa Eulària, entro al reduït museu arqueològic instal·lat en els baixos de l'antic palau dels comtes-reis, avui Arxiu de la Corona d'Aragó.

I figureu-vos—era la primera vegada que el visitava—quina fou la meua sorpresa quan en anar a sortir per la plaça del Rei, em trobo a mà esquerra amb una estàtua de pedra de tamany natural, que figurava un vellet tremolós, un místic, que em recorda de seguida aquell cant delicat de Mn. Angel Garriga "Sant Antoni":

A mà esquerra porta un lliuri
tot florit
i a la dreta porta un llibre
tot escrit.

Jo, en bona fe, solament coneixia Sant Antoni de Pàdua per aquesta poesia. I en veure aquella impecable escultura, amb aquell rostre expressiu d'un sofriment intern, amb els ulls mirant vers la futura pàtria, portant en alt, amb sa mà cansada el lliuri blanc de la puresa i amb l'altra, el llibre on ell escrivia les glòries de Maria, em vinguérem seguidament a la memòria les estrofes de Mn. Garriga que tal volta les inspiraren aquella vella estàtua que el temps ha tornada més venerable.

Així el clergue cantava al sant del miracle:

Sant Antoni n'era un frare
que tenia el cor ferit
d'amor a la Verge-Mare,
que estimava de petit

(1) "L'Orfaneta de Menarguens o Catalunya agonitzant", Barcelona, 1862.

La puresa de Maria
el tenia enfevorit;
en parlava cada dia;
n'escrivia cada nit.

Una nit, cansat d'escriure,
es trobà mig adormit;
son esperit volava enlaire,
cel amunt, vers l'infinit.

Quan de nou va despertar-se
es trobà amb el llibre escrit
i la ploma feta un lliuri
tot florit!

I allí, sota d'humiil sostre, rebent el sol i l'aire, desafiant el vent i el fred, estiu i hivern, any darrera any, visitat solament d'algun solitari romàntic o d'un fred analista mirant al cel que li en priva el sostre de veure, en una mà el lliuri florit i en l'altra el llibre que els àngels acabaren d'escriure, s'està la muda i expressiva estàtua de Sant Antoni, amb la sola companyia dels gets misàntrops.

JORDI JÓKAI

Barcelona, 19 juliol 1925.

VOLVES

Unes minyones de servei llegend amb la portera que a Grècia hom volia reduir el "servei" a un any o vuit mesos. Una d'elles, murciana, salta ingènua: "Pues vaya que en Grecia tendrán muy poco tiempo de hacer moros".

A Buenos Aires s'ha ensorrat un restaurant anomenat "El Tropezón" en el moment que estava bastant concorregut. Veritablement, això és un "tropezón" veritable.

"El senyor X... (aquí el nom de qualsevol diputat francès antimitarista) dirigeix la seva bateria contra el problema del Marroc.

"Ataca durament l'Estat Major francès i dirigeix frases de tal calibre..."

En llegir hom això no s'acaba d'empassar ben bé que aquest diputat sigui anti-militarista.

Retallem d'un "diari":
Según el último censo de riqueza pecuaria, hay en España 822.183 caballos; 1.137.980 asnos y 1.394.912 mulas. Madrid

cuenta solamente con 9.054 caballos, 16.925 asnos y 32.950 mulas. Las provincia de Sevilla es la que da más contingente con 71.158 caballos. En el asnal, Badajoz aparece con 80.381 y en mulas la provincia de Almería es la que cuenta con mayor número de cabezas, 85.204. En Guipúzcoa, Zamora y Alava, hay poca cosa.

França amb la seva agència Havas, Alemanya amb la Reuter, Itàlia amb la Stefani i últimament Rússia amb la Rosta, enreden a mitja humanitat. Ara només falta que aquí s'organitzi, com volen aquestes empreses periodístiques, una d'aquestes agències per a fer-los-hi competència. Ja podien pagar totes les estrangeres No hi haurà competència possible! No hi haurà ningú per enredar.

Un barretaire de Londres, nomenat Bernard, savi amateur, ha inventat un microscopi tant extraordinàriament potent que ha permès el descobriment de les causes del cranc. Els telegrams provinents de Londres ens diuen que ha causat tanta sorpresa el que fos simplement un barretaire l'autor d'aquest notable descobriment. Nosaltres, sincerament, trobem això una cosa molt natural; els barretaires, hem cregut sempre, són els homes que més han contribuït sempre als descobriments. Al cap i a la fi els seus productes serveixen per a descobrir-se.

G. A. LL.

PENSAMENTS

Les il·lusions són com els bolados a l'aigua, que es desfan de seguida.

La saviesa és la mare del veritable plaer.

Les lleis són com les teranyines; els insectes petits hi resten presos, els grossos les trenquen.

Els ganduls sempre saben quina hora és.

Si tothom fos tan enraonador com generos, potser no es coneixeria el llenguatge humà.

La pobresa mata tot estimul de progrés.

Tant com l'home és llarg de dits, la dona és llarga de llengua.

IMP. ALTÉS

PELS BELLS CARRERS DE MA CIUTAT

CARRER DE FERNANDO
24 i 26. Sastrer, Mod. i Camiseria.—BAS i TARRIDA
33. Ganiveteria.—AMERICAN MACHINE.
34. Institut Musical.—Acadèmia Arxívol.
CARRER CORTS CATALANES
460. Radio-Telefonia.—"BOMBETA MINERVA".
457. Inst. elect. aigua i gas.—RAFAEL SALA.
614. Pelleteria.—"LE RENARD".

CARRER CLARIS
102. Blau Catalunya.—J. LOPEZ LLAUDER.

CARRER DE TALLERS
72. Ceràmica i rajoles.—CASIMIR VICENS.

CARRER MUNTANER
65. Ribas i Ferrer. B. Regina Novel·les escolides

CARRER COMTE ASALTO
15. Mobles a plaços i comptat.—JOSEP MACIÀ.

CARRER BOTERS
4. F. MONFALCÓN. Tapissos pintats i oleografies.

CARRER DEL CALL
1. C. FONT. Mantons Manila i Mantellines.
9. Llaneria i Sederia.—CASA PUIG.
28. pral. J. COSTA.—Antiquitats d'art.

CARRER DEL PI
11. Articles de Pell.—J. SAUCH.
13. 2.º. SASTRE.—L. MIR.
14. Art. Fotogràfics.—S. COSTA.
14. pral. Fca. Plisats.—BRUTAU i MOXO.

CARRER DE SANT PAU
3. Camiseria del Lico.—JOAN VALLVÉ.

CARRER BALMES
126. RADIO-ELECTRIC Manufacturers.
RAMBLA DE CATALUNYA
15. Pelleteria "La Siberia".—J. TICÓ.
20. Perruqueria.—J. MAYMÓ.
94. LA ARTÍSTICA.—Brodats i Confeccions.
124. Instal. bones i barates.—Barnadas i Espinet.

CARRER DE LA BOQUERIA
36 i 38. Camiseria.—RODRIGUEZ & FERRER.

CARRER CORRIBIA
2 i r. Lligues i Tirants CATALONIA.

CARRER VILA-VILÀ
66. Palla i Alfals JOSEF CATALÀ.

CARRER PORTAFERRISSA
22. Ganiveteria i perfumaria.—Yda. DUCHEIN
25. Camiseria A. DE B. CORNELLA.

CARRER ARIBAU
29 i 31. Perruqueria ENRIC SORIGUE

CARRER FONTANELLA
18. Art. Fotogràfics i Radio.—PÉREZ i SÀBAT.

CARRER JOVELLANOS
4. Art. Fot. i treballs de Laboratori.—E. PICAZO
RONDA SANT ANTONI

OLLA EXPRESS—Detalls a Import Acar.
76. Billars patentats Xifré.—"LA ACTIVA".

CARRER SALMERÓN
140. Articles fot. i radio.—V. CALDÉS ARÓS.
193. Llamp. Elect. i radio.—RAMON RABASA.

DIAGONAL
460. "Radio Iris".—J. B. MODOLELL.

Establiments
MARAGALL
Passeig de Gràcia, 95
BARCELONA

RAMON SUNYER
JOIER
Corts Catalanes, n.º 643
Telèfon 813-S. P. - BARCELONA

FREIXENET
SANT SADURNI DE NOYA

ÉS EL MILLOR XAMPANY

APARELLS I ACCESSORIS
PER A LA

RADIO TELEFONIA

DE LES MILLORS MARQUES

Venda al major i detall

Carrer Canuda, 45 i 47

BARCELONA

DIPÒSIT DE MATERIAL ELÈCTRIC

JOSEP CLAVELL

J A U M E M E R C A D E

JOIER

Passeig de Gràcia, 46 -:- Telèfon 1373-A

BARCELONA

Solingen-Paris-Barcelona

(Casa fundada per R. ROCA)

JOSEP ROCA

Navalles i Màquines d'aixarar

assegurades

Ganiveteria — Tocador

Taller d'esmolat tota mena d'eines

PLAÇA DEL PI, n.º 3

FOTOGRAVATS

TRICROMIAS-AUTOTIPIAS

PARAIGÜES :: OMBRELLES
VANOS
BASTONS

J. CARDÚS

PORTAFERRISSA, 10
BARCELONA

Oficina de còpies **CASA RENÉ**

Oficinals · Treballs en catolà · Rapiditat, bon esment i economia
CARRER DE MONTEIÓ, 18, TELÈFON 4525-A · BARCELONA

Dolços, dolços, dolços fins
per llepar-vos-hi els deu dits.
La casa més llaminera
la Casa Esteve Riera.

ESTEVE RIERA
Confiter i Pastisser

Pa de luxe
RAMBLA DE CANALETES 9111.
TELÈFON A 2766.
CARRER DE MALLORCA 507 i 509:
TELÈFON G-2.

BARCELONA

**LLÀTZER
DE TORMES**

el clàssic de l'humor
demanu-lo
a totes les llibreries

2 PESSETES

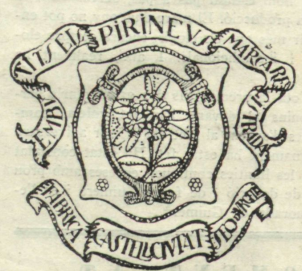
IGNASI FOLCH I TORRES

UNA DONA

NOVEL·LA CONTEMPORÀNIA

A TOTES LES LLIBRERIES

PREU: 3'50 PTES.

TELÈFON A SEU D'URGELL, NÚM. 124
A BARCELONA, NÚM. 2023-A
A SITGES, NÚM. 1383

Fàbrica de Llonganisses, la millor
de la nostra terra.

Demanu a tot arreu la marca

"ELS PIRINEUS"

Quíngles i Escaler

Castellciutat

(Seu d'Urgell)